

**ТЕСТОВИЙ КОНТРОЛЬ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ
В УПРАВЛІННІ ЯКІСТЮ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПІЛОТІВ
ДО ВЕДЕННЯ РАДІООБМІНУ**

Статтю присвячено обґрунтуванню доцільності та ефективності застосування тестового контролю з англійської мови для управління якістю підготовки майбутніх фахівців авіаційної галузі до ведення радіотелефонного зв'язку.

Ключові слова: тестовий контроль, управління якістю, функції контролю, тестування.

Прагнення вищої школи України приєднатися до Європейського простору вищої освіти вимагає від навчальних закладів забезпечення відповідної якості освітніх послуг та складної і багатогранної перебудови системи освіти загалом. Призначенням вищої школи є підготовка спеціалістів, набуття студентами фахових знань, вмінь і навичок, необхідних їм у майбутньому для виконання професійних функцій і завдань, постійного кар'єрного зростання та самовдосконалення. Пріоритетним напрямом розвитку вищої освіти України сьогодні є модернізація її змісту з метою інтеграції до європейського та світового освітнього простору на принципах Болонської декларації. Вхідження України в сучасні соціально-економічні умови вимагає від молоді володіння науковими знаннями на достатньо високому рівні. Реформування змісту вищої освіти, її розбудова відповідно до міжнародних стандартів забезпечує вирішення цього завдання.

Інноваційний характер освіти сьогодні позитивно впливає на формування особистості, сприяє реалізації всіх її життєвих можливостей. Вимоги, які ставляться до молоді за цих умов, досить високі, спонукають критично і творчо мислити, застосовувати набуті знання та вміння практично, переосмислювати одержану інформацію і виявляти найвищий ступінь самостійності на шляху до вдосконалення. Стрімке поширення нових освітніх технологій дає змогу прогнозувати результати навчальної діяльності, співвідносити набуті знання з кінцевою метою навчання.

Сучасний етап розвитку авіаційної галузі у світі та в нашій країні, зокрема приєднання України до міжнародного авіаційного простору й пов'язане з цим збільшення обсягу польотів, формулювання Міжнародною організацією цивільної авіації (ІКАО) суворих вимог до фахівців галузі повітряних перевезень, зумовлюють потребу постійного вдосконалення процесу підготовки майбутніх пілотів до ведення радіообміну як запоруки формування належного рівня їхньої професійної культури та надійності професійної діяльності. Знання англійської мови для пілотів сьогодні є обов'язковою вимогою.

Зазначене вище зумовлює потребу управління якістю підготовки майбутніх авіаторів, а використання тестових технологій слугує засобом розв'язання цього завдання.

Проблема використання тестового контролю у навчально-виховному процесі не є новою. Питання теорії педагогічних тестів, композиції і форми тестових завдань, алгоритми оброблення результатів тестування та їх інтерпретації досліджено у працях В. С. Аванесова, Ю. М. Богачкова, Я. С. Бродського, І. Є. Булах, А. Н. Землякова, О. Ф. Кабардіна, С. К. Кожухова, С. Ю. Курганова, О. І. Ляшенко, А. Н. Майорова, О. С. Масалітіної, Т. В. Солодкої, К. Інгенкампа, Дж. Равена та ін. Проблему оцінювання знань студентів, обґрунтування ефективності тестових методик контролю досліджували у вітчизняній науці І. Алексейчук, Н. Тализіна, В. Бочарникова, Н. Шиян. Зазначимо, що, на думку визнаних українських учених І. Є. Булах та М. Р. Мриги, які займаються розробленням проблеми тестування і його впровадження в освітню практику в Україні, саме цей метод є найбільш науково обґрунтованим з-поміж засобів об'єктивного контролю [2, с. 5].

Метою статті є висвітлення можливостей тестового контролю з англійської мови для управління якістю підготовки майбутніх фахівців авіаційної галузі до виконання типового

завдання їхньої професійної діяльності – ведення радіотелефонного зв'язку з диспетчером управління повітряним рухом.

За визначенням відомого педагога В. С. Аванесова, тест – це система завдань специфічної форми, змісту, розташованих за зростанням складності, яка дає можливість якісно виміряти рівень підготовки випробуваних і оцінити структуру їх знань [1].

Сьогодні більшість педагогів вважає тести найважливішим засобом контролю результатів навчання. До основних переваг тестових методик належать такі:

- більш висока об'єктивність;
- диференційованість оцінки, отриманої за результатами тесту;
- більша ефективність;
- можливість оцінювання ступеня вірогідності результатів тестування, а відповідно і виявлення точності отриманого результату;
- можливість оперативного отримання інформації про ступінь засвоєння знань і вмінь, економічність;
- можливість спостерігати за зміною показників навчання кожного студента в досягненні мети;
- значний потенціал для розвитку навичок само- і взаємоконтролю студентів;
- можливість вчасно виявити напрями коригування знань і вмінь студентів;
- підвищення мотивації студентів завдяки більш повній інформації про їхні досягнення [3, с. 94].

З метою доведення ролі тестового контролю з англійської мови як одної з складових розробленої нами педагогічної діагностики в управлінні якістю підготовки майбутніх пілотів до ведення радіообміну нами було проведено експеримент на базі Кіровоградської льотної академії Національного авіаційного університету.

Як зазначено в нашій роботі [4], підготовка до ведення радіообміну відбувається в межах вивчення англійської мови, а саме двох дисциплін – "Іноземної мови (за професійним спрямуванням)" і "Професійної англійської мови (авіаційної)", курсу "Зв'язок під час візуального польоту та за приладами" і певною мірою в процесі тренажерної підготовки. Ми зауважуємо, що знання, уміння й навички студентів з предметів, у процесі вивчення яких відбувається підготовка до ведення радіообміну, можна продіагностувати за допомогою усного та письмового опитування, а також різноманітних видів тестів, зокрема й комп'ютерних, із завданнями різного рівня складності, розробленими методистами кафедр, які ведуть підготовку із цих предметів, і власне викладачами. На заняттях з обох дисциплін іноземної мови як контрольні-діагностичні процедури викладачі застосовують усне та писемне опитування, без яких не обходиться жодне заняття, та різноманітні тести, що містять завдання різних рівнів складності і є основним інструментом діагностування досягнень студентів як на кожному конкретному занятті, так і в процесі тематичного контролю в кінці кожного модуля.

Схарактеризуємо місце і роль тестів, що проводяться в кінці вивчення окремого модуля, у загальній системі підготовки майбутніх пілотів до ведення радіообміну та в запропонованій нами діагностиці як засобу управління якістю такої підготовки. У процесі опанування модуля викладач застосовує усне та писемне опитування як найбільш традиційні контрольні-діагностичні процедури, а також невеличкі тести як засоби поточного контролю. Тест, який викладач проводить у кінці вивчення модуля, є формою рубіжної контрольні-діагностичної процедури. Тест дозволяє оцінити знання, уміння й навички студентів, набуті в процесі опанування всього змісту модуля. Він має три рівні складності, від найнижчого до більш високого, про що студентам викладач повідомляє перед початком тестування, ознайомивши їх також зі шкалою оцінювання виконання тестових завдань. Кожен рівень містить певну кількість завдань, які розташовано так, що на нижчому рівні переважають завдання рецептивного типу, а із зростанням рівня складності завдання стають більш продуктивними і продуктивно-творчими. Безсумнівно, така побудова тесту дуже важлива і видається нам цілком логічною з огляду на особливості ведення радіообміну майбутніми

пілотами з тих позицій, що у звичайних умовах польоту завчених стандартних висловів з фразеології радіообміну може виявитися цілком достатньо для успішного виконання рейсу, а в надзвичайних умовах аж ніяк не обійтися без продуктивно-творчого мовлення, яке до того ж відбувається в напруженій нестандартній ситуації, що матиме вплив на комунікативний складник професійної діяльності пілота. Студенти, виконуючи завдання тесту, починають з найнижчого рівня, поступово рухаючись до більш складних завдань. При цьому кожен студент має право самостійно визначити, на якому рівні і якому завданні закінчити виконання тесту, залежно від можливості відповісти на чергове завдання. Така система тестового завдання не лише дає змогу викладачеві виявити рівень засвоєння матеріалу студентами, а й показує студентові його можливості з цієї дисципліни і зокрема в опануванні окремого модуля, сприяє визначенню недоліків, стає підставою для окреслення подальшої траєкторії навчання.

Отже, окрім виконання своєї основної функції – контрольної-діагностичної, яка полягає у виявленні рівня знань, умінь і навичок студентів, обсягу, глибини і якості сприйняття матеріалу, що вивчається, тестування мотивує до активізації навчальної діяльності, стимулює самостійну діяльність студентів, сприяє розвитку навичок самоконтролю, формує прагнення до саморозвитку й самовдосконалення.

Викладач також отримує інформацію про рівень досягнень кожного студента і навчальної групи загалом, аналізує її для виявлення причин і факторів, що вплинули на встановлені результати, визначає рівень опанування студентами навичок самостійної роботи, і, зважаючи на ці дані, планує свою подальшу роботу відносно конкретних студентів, тобто з орієнтуванням на потреби та особливості кожного, і розробляє універсальні прийоми викладацької діяльності, при цьому окреслюючи шляхи і засоби розвитку відповідних умінь і навичок студентів, стимулювання в них інтересу до навчальних дисциплін та активності в пізнанні.

Отже, тестування як діагностичний інструмент виконує контрольовальну, навчальну, виховну і розвивальну функції, а також стимулювальну, формуючи в студентів позитивні мотиви навчання. Окрім цього, тестування слугує засобом зворотного зв'язку між викладачем і студентом, завдяки чому вносяться корективи у викладацьку діяльність, що зумовлює пошук нових, більш продуктивних методів і прийомів навчання і дозволяє педагогові управляти процесом підготовки майбутніх пілотів. Тести виконують і прогностичну функцію, дозволяючи викладачеві передбачити потенційні можливості студентів у засвоєнні нового матеріалу, що дає змогу побудувати подальше викладання предмета, урахувавши можливі труднощі, які можуть виникнути в майбутньому. Результати тестування також впливають на роботу самого студента, сприяють розвитку його самостійності, стають засобом індивідуалізації в навчальному процесі, завдяки чому управління викладачем навчальною діяльністю студентів поступово поєднується з самоуправлінням студентів, що сприяє підвищенню якості підготовки до ведення радіообміну. Іншими словами, завдяки запропонованому тесту можна оперативним, досить швидко і неупереджено виявити обсяг, глибину і структуру знань, умінь і навичок студентів після опанування п'ятого модуля дисципліни "Професійна англійська мова (авіаційна)", а також досягти позитивних змін у розв'язанні одного з найактуальніших завдань сучасної освіти, а саме: формуванні вмінь самоаналізу та самодіагностики, спрямуванні студентів на шлях самовдосконалення та самоосвіти.

Відтак, тестування, представлене нами як контрольна-діагностична процедура щодо виявлення рівня знань, умінь і навичок майбутніх пілотів з професійної англійської мови, одного з навчальних предметів, на основі яких відбувається підготовка до ведення радіотелефонного зв'язку, дозволяє суб'єктам навчально-виховного процесу успішно керувати ним, оптимізувати та удосконалювати його, а в нашому випадку суттєво підвищувати ефективність підготовки майбутніх пілотів до виконання типового завдання їхньої майбутньої професійної діяльності – ведення радіообміну.

Під час вивчення іноземної мови, крім зазначених вище тестів, які є засобами поточного та рубіжного контролю, а також усного і писемного опитування, що теж відіграє суттєву роль в оцінюванні досягнень студентів, хоча й відрізняється якоюсь мірою суб'єктивності, до контрольних-діагностичних заходів належать також передбачені навчальними планами заліки та екзамени в кінці кожного навчального семестру протягом усього періоду навчання майбутніх пілотів у ВНЗ.

За даними нашого експерименту рівень знань та вмінь з предметів, спрямованих на оволодіння навичками ведення радіообміну та англійської мови, зокрема, вищий у студентів експериментальної групи, що, в свою чергу, є результатом упровадження в навчально-виховний процес цілої низки діагностичних процедур, зокрема тестів із завданнями різного рівня складності, що дають змогу студенту самостійно обирати, коли закінчити виконання тесту, при цьому інформуючи про рівень своїх досягнень. Це значною мірою мотивує майбутніх фахівців до досягнення вищих результатів у подальшому. Працюючи над власними помилками, студент не лише виправляє їх, а й рухається у напрямі уникнення їх у майбутньому, оволодіваючи вміннями аналізувати власну діяльність. Педагогічна діагностика дає змогу студентам набувати позитивної мотивації, з більшим успіхом просуватися до поставленої мети, оскільки залежність навчальних досягнень від рівня розвитку мотивації не підлягає сумнівам. Окрім цього, зростання загальної мотивації до навчання підвищує професійну мотивацію, оскільки на заняттях студент має змогу розв'язувати контрольні завдання, пов'язані з його професійною діяльністю, а досягаючи успіхів у цьому, прагне до подальшого професійного зростання та виховання себе як професіонала-пілота.

Слід зазначити, що саме по собі використання тестування ще не гарантує підвищення ефективності навчально-виховного процесу, однак їхня роль у підвищенні ефективності управління значно вагоміша в разі їх застосування у вигляді загального комплексу педагогічної діагностики, як опису конкретних прийомів, способів, засобів і заходів, спрямованих на досягнення поставленої мети – у нашому випадку управління якістю підготовки майбутніх пілотів до ведення радіообміну. Комплексне застосування педагогічної діагностики дозволяє організувати процес підготовки на індивідуальному рівні, сприяючи підвищенню рівня розвитку студентів та їх самооцінки. Розроблення педагогічного діагностування з набором форм і методів, засобів та заходів для його впровадження в освітній процес становлять практичну цінність, оскільки результати досліджень стають основою для корегування освітньо-виховного процесу з боку викладача і внесення змін в індивідуальну навчальну діяльність кожного студента. Отже, педагогічна діагностика створює базис для виявлення труднощів у роботі, сприяє глибокому усвідомленню власних знань, здібностей та пошуку нових оптимальних методів і прийомів роботи, виступаючи при цьому засобом удосконалення системи інформаційного забезпечення управління якістю підготовки. Упровадження педагогічної діагностики, що ґрунтується на інформаційно-аналітичній діяльності, допомагає розглядати досягнуті результати з позиції аналізу їхніх причин, а правильна діагностика причин за характерними ознаками створює умови для успіху педагогів і студентів у здійсненні поставленої мети.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аванесов В. С. Основные понятия педагогической тестологии: Материалы школы-семинара "Научные проблемы тестового контроля знаний". – М.: Исследовательский Центр проблем качества подготовки специалистов, 1994. – С. 105-108.
2. Булах І. Є. Створюємо якісний тест: навч. посіб. / І. Є. Булах, М. Р. Мруга. – К.: Майстер-клас, 2006. – 160 с.
3. Изотова Н. В. Корректирующий контроль как фактор повышения качества обучения в вузе (на материале предметов гуманитарного цикла): дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Изотова Надежда Васильевна. – Брянск, 2004. – 217 с.

4. Токарь Є. Б. Підготовка майбутніх пілотів до ведення радіообміну / Є. Б. Токарь // Актуальні проблеми формування англомовної компетенції для спеціальних цілей: компетентнісна парадигма: матеріали Першої всеукраїнської науково-методичної конференції 29–31 березня. – К., 2011. – С. 32–34.

Токарь Е.Б.

ТЕСТОВЫЙ КОНТРОЛЬ ПО АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ В УПРАВЛЕНИИ КАЧЕСТВОМ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ПИЛОТОВ К ВЕДЕНИЮ РАДИООБМЕНА

Статья посвящена обоснованию целесообразности и эффективности использования тестового контроля по английскому языку для управления качеством подготовки будущих специалистов авиационной отрасли к ведению радиотелефонной связи.

Ключевые слова: тестовый контроль, управление качеством, функции контроля, тестирование.

Tokar E.B.

THE ENGLISH LANGUAGE TEST CONTROL IN MANAGING THE QUALITY OF FUTURE PILOTS' TRAINING FOR RADIOTELEPHONY COMMUNICATION

The article is devoted to the substantiation of the expedience and the effectiveness of the English language test control for managing the quality of future pilots' training for radiotelephony communication.

Key words: test control managing the quality, control functions, testing.

УДК 378.091.21:629.7

Файнман І.Б.

РОЛЬ АНГЛОМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО АВІАДИСПЕТЧЕРА

У статті розглянуто особливості професійної комунікації в авіаційній галузі та роль організації англомовної комунікації у підготовці майбутніх авіадиспетчерів. Підкреслено важливість забезпечення діалогічної взаємодії під час такого спілкування.

Ключові слова: спілкування, професійна комунікація, діалог, ведення радіообміну.

Професійна підготовка кожного фахівця визначається окремими вимогами ринку праці і властивостями самої професії. Цивільна ж авіація відноситься до галузі з особливими умовами реалізації виробничої діяльності, які визначають специфіку професійної підготовки майбутніх авіаційних спеціалістів. Однією з особливостей цієї професійної галузі є суворі вимоги до іншомовної підготовки авіафахівців та їх англомовної комунікативної компетенції на момент закінчення професійного навчання.

Вищі авіаційні навчальні заклади забезпечують опанування (досягнення) випускниками системи умінь та набуття відповідних компетенцій, які дозволять вирішувати типові завдання діяльності під час здійснення певних виробничих функцій. Згідно з освітньо-кваліфікаційною характеристикою, одним з типових завдань, що здійснюється в процесі технологічної виробничої функції та до виконання якої має бути готовий випускник-авіадиспетчер, є іншомовна професійна комунікація у формі ведення радіозв'язку з екіпажем повітряного судна, керуючись правилами ведення радіозв'язку і фразеології радіообміну та використовуючи відповідні радіозасоби. Неналежний рівень комунікативних навичок та ведення радіозв'язку англійською мовою складає великий відсоток причин аварійності на сучасному етапі, тому іншомовна підготовка до ведення радіообміну є зараз однією з пріоритетних складових професійної підготовки авіадиспетчерів, оскільки визначає надійність виконання польотів та безпечність авіаційного руху.